

6982

د...

۱

۱۹۲

دارالحدیث

WWW.KETAB.IR

سبجانی نیا، محمدتقی، ۱۳۴۷ -	سرشتنامه:
اخلاق رانندگی / محمدتقی سبجانی نیا؛	عنوان و نام پدیدآور:
ویراستار حسین پورشریف.	مشخصات نشر:
قم: انتشارات باهوش، ۱۳۹۷.	مشخصات ظاهری:
۱۹۲ ص.	شابک:
۹۷۸-۶۲۲-۶۳۷۸-۰۳-۱	وضعیت فهرست نویسی:
فیبا	یادداشت:
کتابنامه: ص ۱۷۹ - ۱۸۴.	یادداشت:
نمایه.	موضوع:
رانندگی -- جنبه‌های اخلاقی	موضوع:
Automobile driving -- Moral and ethical aspects	موضوع:
رانندگان -- اخلاقی حرفه‌ای	موضوع:
Automobile drivers -- Professional ethics	موضوع:
۱۳۹۷ الف ۲/س ۱۵۲/۵ TL	رده بندی کنگره:
۶۲۹/۲۸۳	رده بندی دیویی:
۵۴۷۲۱۴۶	شماره کتابشناسی ملی:

اخلاق رانندگی

محمّد تقی سبحانی نیا

اخلاق رانندگی

محدثقی سبحانی نیا (استادیار دانشگاه قرآن و حدیث)

ویراستار: حسین پورشریف

نمونه خوان: مجتبی موحدی

طراح جلد: حسن فرزنانگان

صفحه آرا: حسین افخمیان اردکانی

ناشر: باهوش

چاپ: اول، ۱۳۹۷

چاپخانه: دار الحدیث

تیراژ: ۵۰۰

قیمت: ۱۵/۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۳۷۸-۰۳-۱

دفتر مرکزی: قم، میدان شهدا، خیابان معلم، پلاک ۱۲۵، تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۵۲۳ / فاکس: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۵۷۱ /

ص.ب ۴۴۶۸ / ۳۷۱۸۵

نمایشگاه دائمی (قم، خیابان معلم) تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۰۵۴۵

فروشگاه شماره «۲» (قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه همکف پلاک ۲۹) تلفن: ۰۲۵-۳۷۸۴۲۳۰۹ /

۰۲۵-۳۷۸۴۲۳۱۰

فروشگاه شماره «۳» (شهر ری، حرم حضرت عبدالعظیم حسنی، درب شرقی ۷) تلفن: ۰۲۱-۵۵۹۵۲۸۶۲

[Http://shop.darolhadith.ir](http://shop.darolhadith.ir)
bahoosh.pub@gmail.com

کلیه حقوق چاپ و نشر برای ناشر محفوظ است.

۹ ۷۸۰۳۶۳۷۲۲۶ ۱

فهرست مطالب

مقدمه	۹
-------	---

بخش اول

کلیات و مفاهیم

فصل اول: کلیات	۱۵
۱. اهمیت رانندگی	۱۵
۲. ضرورت پرداختن به اخلاق رانندگی	۱۶
فصل دوم: مفاهیم	۱۹
۱. اخلاق	۱۹
۲. اخلاق کاربردی	۲۲
۳. اخلاق حرفه‌ای	۲۳
۴. رانندگی	۲۴
۵. اخلاق رانندگی	۲۶

بخش دوم

اخلاق رانندگی

فصل اول: مبانی اخلاق رانندگی	۳۱
مبانی و اصول اخلاقی	۳۲
مبانی اخلاق رانندگی و کارکرد آن	۳۴
۱. ارزشمندی انسان	۳۶
۲. نعمت الهی دانستن داشته‌ها	۴۲
۳. مسئولیت‌پذیری	۴۴
۴. قانون‌مداری	۴۶

۴۷	الف. ضرورت وجود قانون در زندگی
۴۹	ب. به رسمیت شناختن حقوق هموعان
۵۱	فصل دوم: اصول اخلاق رانندگی
۵۱	مقدمه
۵۲	اصول اخلاق رانندگی
۵۳	۱. احسان و نیکی
۵۵	۲. صبر
۵۶	الف. مفهوم صبر
۵۷	ب. صبر در رانندگی
۵۸	۳. بردباری
۶۱	۴. رفق و مدارا
۶۲	پیامدهای رفق و مدارا
۶۲	الف. سلامتی دین و دنیا
۶۳	ب. افزایش فرصت همنشینی و دوستی بین هموعان
۶۳	ج. افزایش مقدار و برکت مال
۶۵	د. از بین رفتن کینه و دشمنی
۶۷	۵. پرهیز از اذیت و آزار هموعان
۷۰	۶. حفظ محیط زیست
۷۲	۷. عفت کلام
۷۳	۸. رعایت حق تقدّم
۷۸	۹. رعایت حق مالکیت
۷۹	۱۰. رعایت حقوق شهروندان
۸۱	۱۱. خویشتنداری
۸۲	الف. در برابر رفتارهای غیر حرفه‌ای دیگران
۸۳	ب. در برابر مقرّرات
۸۴	ج. در برابر مأموران قانون
۸۵	۱۲. تأثیرگذاری اخلاقی و راه‌کارهای آن
۸۶	الف. صبر و شکیبایی
۸۷	ب. احساس مسئولیت نسبت به هموعان

ج. رفتار نیک و سخن زیبا.....	۸۹
د. ترش‌رویی با خطاکار.....	۸۹
هـ. عامل بودن خود.....	۹۰
فصل سوم: ابعاد مسئولیت‌های اخلاقی در رانندگی و کدهای اخلاقی آن.....	۹۳
۱. ابعاد مسئولیت‌های اخلاقی در حرفه رانندگی.....	۹۳
۲. کدهای اخلاقی در رانندگی.....	۹۴
الف. کدهای اخلاقی و رفتاری راننده در ارتباط با خدا.....	۹۵
ب. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با خود.....	۹۵
ج. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با هم‌نوعان اعم از سرنشینان و شهروندان ...	۹۶
د. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با قانون.....	۹۷
هـ. کدهای اخلاقی در ارتباط با مجریان قانون.....	۹۸
و. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با خانواده.....	۹۸
ز. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با خودرو.....	۹۹

بخش سوم

اخلاق حرفه رانندگی

فصل اول: مبانی اخلاقی در حرفه رانندگی.....	۱۰۳
مقدمه.....	۱۰۳
مبانی اخلاقی در حرفه رانندگی.....	۱۰۴
۱. ارزشمندی کار.....	۱۰۴
۲. ارزشمندی خدمت به هم‌نوع.....	۱۰۷
۳. اولویت آخرت بر دنیا.....	۱۱۰
۴. اولویت خود بر دیگری در امور اخروی.....	۱۱۲
۵. انضباط اجتماعی.....	۱۱۴
۶. حُسن خُلق.....	۱۱۵
۷. لزوم مراقبت از امنیت.....	۱۱۷
جمع‌بندی و نتیجه بحث.....	۱۱۸
فصل دوم: اصول اخلاقی و رفتاری در حرفه رانندگی.....	۱۲۱
۱. پاکیزگی و آراستگی.....	۱۲۱

۲. پاکی (طهارت)..... ۱۲۴
۳. خوش رویی ۱۲۵
۴. ادب در گفتار و رفتار ۱۲۸
۵. تکریم و احترام مسافر ۱۳۰
۶. امانتداری..... ۱۳۲
۷. بردباری با مسافر ۱۳۵
۸. انصاف ۱۳۵
۹. سرعت عمل قانون مدارانه ۱۴۱
- فصل سوم: ابعاد مسئولیت‌های اخلاقی در حرفه رانندگی و کدهای اخلاقی آن ۱۴۳**
۱. ابعاد مسئولیت‌های اخلاقی در حرفه رانندگی ۱۴۳
۲. کدهای اخلاقی حرفه رانندگی..... ۱۴۴
- الف. کدهای اخلاقی و رفتاری راننده در ارتباط با خدا ۱۴۵
- ب. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با خود..... ۱۴۶
- ج. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با شهروندان و مسافران..... ۱۴۷
- د. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با بار ۱۵۱
- هـ. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با قانون ۱۵۲
- و. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با خانواده..... ۱۵۳
- ز. کدهای اخلاقی و رفتاری در ارتباط با صاحبان دفاتر مسافرتی..... ۱۵۳

بخش چهارم

تحلیل و بررسی برخی مسائل و چالش‌های اخلاقی در رانندگی

- مقدمه ۱۵۷
۱. چالش تعیین میزان خسارت در موارد خاص ۱۵۷
۲. چالش احساس مسئولیت نسبت به افراد پیاده ۱۶۴
۳. چالش امداد رسانی به آسیب دیدگان حوادث ۱۷۰
۴. چالش بداخلاقی در رانندگی ۱۷۳
- کتاب‌نامه..... ۱۷۹
- فهرست آیات ۱۸۵
- فهرست احادیث ۱۸۹

در دنیای معاصر، جلوه‌های پیشرفت و صنعتی شدن از یک سو و توسعه زندگی شهرنشینی از سویی دیگر، به اندازه‌ای شتاب گرفته است که در فواصل زمانی کوتاه، جوامع بشری، شاهد تحولات اساسی و جدی است به گونه‌ای که موجب تعجب و گاهی حیرت بسیاری می‌شود. این تحولات، مسائل جدیدی با خود به همراه دارد که تا پیش از آن وجود نداشته است. به همین دلیل، انسان متجدد و ادوار می‌شود مسائل نو را شناسایی کند و در صدد ابداع یا کشف راه حل جدید برای آن باشد. در میان مسائل جدید یادشده، برخی، از سابقه مشابهی در دوره‌های پیشین برخوردارند و برخی دیگر هیچ سابقه‌ای ندارند. برای مثال، موضوع رانندگی به دلیل تحول اساسی و ماهوی در وسایل نقلیه امروزی در مقایسه با زمان صدور متون و حیانی، از موضوعاتی است که مسائل جدیدی را با خود به همراه آورده است. همچنین فضای مجازی، از پیامدهای دنیای معاصر است و مسائل و چالش‌هایی که از این ناحیه، جوامع را به خود مشغول کرده، بسیار جدید و خالی از هر پیشینه است.

اما گرچه استفاده از مرکب به عنوان وسیله نقلیه، موضوع جدیدی نیست و قرن‌هاست که برای حمل و نقل از چارپایان استفاده می‌شود، لکن با توجه به اختراع و تولید خودروهای گوناگون و جدید که چارپایان را تقریباً به طور کامل به حاشیه رانده است، مسائل فراوان و جدیدی را در ارتباط با وسیله نقلیه، حمل

و نقل و رانندگی شاهد هستیم که مردم در سده‌های پیش و از جمله در دوره حضور معصومان علیهم‌السلام با آن روبه‌رو نبودند.

به این دلیل برای به روز بودن در حوزه‌های جدید باید پژوهش در این موضوعات را جدی گرفت تا از رشد کاریکاتورگونه جامعه جلوگیری کرد. یعنی باید کوشید به فراخور رشد در عرصه‌های مختلف، اخلاق را نیز در آن حوزه‌ها ارتقا بخشید و مسائل مبتلا به در این حوزه را شناخت و تحلیل و بررسی کرد و مشکلات آنها را حل نمود. در غیر این صورت، شاهد جامعه‌ای برخوردار از جلوه‌های تمدنی روز به دور از ضرورت‌های اخلاقی خواهیم بود و این، برازننده انسان به عنوان موجودی خردمند نیست تا چه رسد به انسان خردمند خداجو!

در این میان، شناسایی مسائل اخلاقی در رانندگی به دلیل کاربرد بسیار گسترده و سودمندی فراوان وسایل نقلیه و نیز به دلیل مخاطره‌آمیز بودن استفاده از آن، اجتناب‌ناپذیر است. با این حال در کشور ما تاکنون به صورت جدی به این موضوع پرداخته نشده است. با این که هر ساله ده‌ها هزار نفر با گذراندن دوره‌های مهارتی از راهنمایی و رانندگی، گواهینامه رانندگی دریافت می‌کنند و از این طریق بر تعداد رانندگان افزوده می‌شود، اما متأسفانه برای آشنایی این افراد با اخلاق رانندگی، هیچ متنی تدوین نشده و هیچ دوره آموزشی طراحی و اجرا نمی‌شود. اثر پیش رو، گامی کوچک در جهت تبیین احکام اخلاقی در رانندگی است. امید است بتواند بخشی از خلأ موجود در این موضوع را پر کند و گامی مثبت برای ترویج اخلاق رانندگی در جامعه و تلنگری به نهادها و سازمان‌های ذی ربط در جهت توجه به اخلاق رانندگی به شمار آید.

احکام اخلاقی را از یک منظر می‌توان به چهار دسته کلی تقسیم کرد که عبارت‌اند از: «اخلاق ارتباطی انسان با خدا»، «اخلاق ارتباطی انسان با خود»، «اخلاق ارتباطی انسان با هم‌نوع» و «اخلاق ارتباطی انسان با محیط پیرامون یا

جهان آفرینش». گرچه مسائل مربوط به هر یک از حوزه‌های چهارگانه نیز قابل تقسیم به شاخه‌های کوچک‌تر است، لکن به نظر می‌رسد مسئولیت‌های اخلاقی مرتبط با رانندگی، به هر چهار حوزه ارتباطی بازگشت دارد و برای هر یک از این چهار حوزه می‌توان مسئولیت‌های اخلاقی متعددی را در این موضوع رفتاری استخراج و تبیین کرد. برای مثال، وسیله نقلیه نعمتی از جانب پروردگار و امانتی از سوی اوست. از این رو، مالک خودرو و راننده آن، دست کم چند وظیفه اخلاقی در خصوص ولی نعمت خویش برعهده خواهد داشت. همچنین برخی از رفتارهای رانندگان، خوب یا بد، به طور مستقیم یا غیر مستقیم به خود آنها ارتباط خواهد داشت. بخش دیگری از مسئولیت‌های مهم راننده به مفهوم عام کلمه، به محیط پیرامون او به‌ویژه طبیعت بازگشت خواهد داشت و مهم‌ترین و بیشترین مسئولیت‌های اخلاقی او از نظر کمیت، به حوزه روابط او با هم‌نوعان ارتباط دارد. از این رو، نگارنده در صدد استخراج احکام اخلاقی رانندگی و تبیین آن در چهار حوزه یاد شده است و تلاش خواهد کرد اهمیت مسئولیت‌های ذیل این موضوع را برای آحاد مردم به نمایش بگذارد؛ چرا که تاکنون کمتر کسی به تعداد بسیار مسئولیت‌ها و تکالیف اخلاقی یک راننده در موضوع رانندگی توجه و اشراف داشته است.

اما گاهی مقصود از رانندگی، عمل رانندگی است که هر فردی ممکن است آن را انجام دهد؛ و گاهی مقصود از این واژه، حرفه رانندگی است؛ حرفه‌ای که به‌واسطه آن، خدماتی به افراد جامعه ارائه می‌شود و درآمد به دست می‌آید تا مخارج زندگی تأمین شود. اثر پیش رو در دو بخش به هر دو حوزه پرداخته و تلاش کرده است مبانی، اصول و مسئولیت‌های اخلاقی هر دورا به بحث بگذارد، با توجه به این نکته که بسیاری از مباحث مطرح شده بین عمل رانندگی و حرفه رانندگی، مشترک است.

با این توضیح، کتاب پیش رو مشتمل بر بخش‌های زیر است:

بخش نخست به بیان کلیات و تعاریف مفاهیم اختصاص یافته است.

بخش دوم به اخلاق رانندگی به عنوان یک رفتار پرداخته است. در این بخش، سه فصل مبانی، اصول و کدهای اخلاقی رفتار رانندگی پیش‌بینی شده است.

در بخش سوم، حرفه رانندگی مورد توجه قرار گرفته و همانند بخش دوم، فصل‌های مبانی، اصول و کدهای اخلاقی حرفه رانندگی مورد بررسی قرار گرفته است.

و سرانجام در بخش چهارم، تحلیل و بررسی برخی مسائل و چالش‌های اخلاقی در رانندگی به بحث گذاشته شده است.

در پایان بر خود لازم می‌دانم از مؤسسه علمی - فرهنگی دارالحديث به‌ویژه رئیس محترمش آیت الله محمدی ری‌شهری که فضایی مناسب و امکانات درخور برای انجام یافتن پژوهش‌هایی در عرصه ترویج معارف قرآن و حدیث فراهم آورده‌اند، صمیمانه سپاس‌گزاری کنم و از خدای بزرگ، طول عمر توأم با سلامتی برای ایشان و بالندگی هر چه بیشتر برای مؤسسه دارالحديث خواهانم.

محمدتقی سبحانی‌نیا

تابستان ۱۳۹۷